

TENEN

Dansk Tekstilhistorisk Forening

4. årgang, nr. 3

Vinter 1993/94

Madonna. Hvidbjerg Kirke, Thyholm.
Foto: Niels Harboesgaard.

BLADET INDEHOLDER:

Medlemslisten	s. 2
Et langt liv med broderi som job og interesse	s. 3
Boganmeldelser	s. 8
Forklæder på Arbejder- museet	s.10
Mindeord	s.12
Efterlysning	s.13
Generalforsamling	s.14
Lars Clausen	s.15

M E D L E M S L I S T E N

som blev udsendt med sidste blad havde desværre visse mangler, hvilket vi meget beklager.

På næste giro-indbetalingskort til kontingent bedes man derfor notere i feltet om meddelelser, såfremt man **IKKE** ønsker at stå med på vor udsendte medlemsliste til næste år, glemmer man at skrive noget vil man komme i den udsendte medlemsliste.

Næste giro-indbetalingskort udsendes med blad nr.4. Evt.rettelser kan dog også skrives eller ringes til kassereren.

Bestyrelsen.

Annoncepriser:

1/1 side: kr.525.-

1/2 side: kr.300.-

1/4 side: kr.185.-

1/8 side: kr.135.-

ET LANGT LIV MED BRODERI SOM JOB OG INTERESSE.

RÅD · VEJLEDNING · NYE IDEER • ADVICE · GUIDANCE · NEW IDEAS

Haand- arbejdets Fremme

Danish Handcraft Guild
Guilde de l'artisanat Danois
Dänische Handarbeit-Gilde

Under protektion af
Hendes Majestæt Dronning Ingrid
Patron: Her Majesty Queen Ingrid

Marianne Lotzbeck: Patchwork

Patchworkhæfte fra Haandarbejdets Fremme.

At brodere har været kendt fra oldtid til nutid, men metoder og anvendelse har varieret i det uendelige. Jeg er blevet opfordret til at fortælle lidt om, hvad jeg igennem et langt liv har oplevet indenfor min interesse for broderi.

Det startede i mit barndoms-hjem, hvor jeg ikke kan huske nogensinde at have set hverken min mor eller mine talrige tanter uden et

broderi indenfor rækkevidde. Jeg selv blev sat i en fransk nonne-skole, hvor broderi havde samme status som dansk og regning. Det blev ikke, som nu, betragtet som et underordnet fag, hvor man mere eller mindre kunne deltage eller lade være. Man havde hjemmearbejde og fik karakterer nøjagtigt som i de andre fag, og havde man ikke gjort sit hjemmearbejde, fik

man samme behandling, som havde det været et andet fag. Det lyder i dag meget strengt, men det var dengang en så naturlig sag, og blev af os børn betragtet som ganske almindeligt og retfærdigt.

I mit hjem var vinteraftenerne noget, vi børn så hen til med glæde. Min far læste højt og min mor og jeg syede. Hvis jeg ikke havde hjemmearbejde fra skolen, fik jeg lov til at sy dukketøj, noget jeg elskede. Jeg kan endnu huske nogle af de rædsler, jeg fabrikerede og som min mor beundrede med et skævt lille smil. Om sommeren sad min mor og tanterne i haven og broderede, og jeg tror ikke jeg overdriver, at dersom man kunne lægge alle stykker sammen, ville de kunne række herfra og langt ud i Atlanterhavet. Jeg må her lige minde om at min mor og tanterne, ved siden af deres fritidsinteresse, havde alt det huslige arbejde, som først skulle gøres. Og med de hjælpemidler, de havde til arbejdet, var det jo også noget mere tidskrævende, end det er i dag.

Som ung pige lærte jeg at sy mit eget tøj, hvilket ikke morede mig nær så meget. Moden er jo meget vigtig at følge og den ændrede sig radikalt i de år, jeg voksede op. Der var ikke mere brug for f.eks. et skørt med broderede flæser eller lignende, så selve det at brodere gled i baggrunden, men blev dog ikke helt glemt. Moden i hjemmenes udsmykning havde også ændret sig. Der var ikke mere brug for lyseduge eller toiletbords-garniture eller lignende. Sofapuder skulle også helst være et stykke

stof mage til betrækket på sofaen, så det blev sværere og sværere at finde på noget at brodere i hånden, i grunden helt hen til den tid, hvor Håndarbejdets Fremme blev startet i 1928. Der kunne man igen få inspiration til at brodere med de gamle teknikker efter datidens smag og anvendelsesmuligheder.

Så blev jeg gift, fik børn og syede, hvad de havde behov for. I denne periode lærte to gamle engelske tanter mig patchwork, som var ukendt for mig, men som senere skulle komme mig til stor nytte. Da mine børn var store nok til at kunne klare sig selv, besluttede jeg i 1957 at få en grundig uddannelse på Håndarbejdets Fremmes Skole. Jeg var på det tidspunkt 43 år, så hvad jeg ville bruge min uddannelse til, var jeg ikke helt klar over. Men det skulle vise sig at være 3 meget lykkelige år. Den første måned var ualmindelig streng at komme igennem, pludselig at sidde på skolebænk igen og række fingeren i vejret var en underlig fornemmelse, og det sammen med 9 ganske unge piger. Der gik dog ikke lang tid, før vi havde etableret det herligste forhold. De betragtede mig alle som deres mor, og jeg var klovnen i klassen. Vi var nu også utrolig heldige, at have de mest fremragende lærere.

Efter endt eksamen fik jeg en stilling på Håndarbejdets Fremmes værksted, som på det tidspunkt lå i tagetagen på Kunstindustrimuseet. Jeg ankom med bevidstheden om at jeg havde slugt alverdens visdom indenfor broderi. Det var derfor meget forbløffende at få at vide, at

mit første arbejde var at passe telefon!! Atmosfæren i lokalet var imidlertid så fornøjelig og hjertelig, at man i dag intet sted finder magen. Her sad vores bedste tegnere med Gerda Bengtsson i toppen. Hvis der blev for megen latter og snakken, havde hun en stor messingklokke, som hun ringede med. Det bragte omgående ro - for en tid - så var det galt igen.

Jeg avancerede fra telefonen til at tælle tråde. Det var dog et skridt videre, og næste trin var at tilrettelægge en ny model til hjemmesyning. Det bestod i at få tegningen udleveret med beskrivelse af stof og garn. Så skulle der påbegyndes, således at modelsyersken kunne sy den færdig uden besvær. Den skulle fra min side være talt ud så korrekt, at ingen fejltagelse var mulig. Dette burde jo ikke være så svært for mig som "faguddannet", oven i købet med meget fine karakterer! Men her ventede mit første nederlag. Ikke alene var jeg en hel dag om arbejdet, men værre blev det, da den 8 dage senere kom tilbage som ubrugelig!! Mine søde venner i lokalet trøstede mig dog med, at det ikke var første gang, noget sådan var sket, og de lærte mig en bedre måde at tælle tråde på.

Fru Wandel var i mange retninger et strålende menneske og hun elskede fester og benyttede enhver lejlighed til at fejre et eller andet. Hvis f.eks. en ny model viste sig at være en god salgsvare, så skulle der festes. Det bestod i, at en af damerne fik besked om at gå over på skolen og ned i køkkenet

og bage en kage til vores eftermiddagskaffe, som så naturligvis trak længere ud end den normalt afsatte tid. Kan man tænke sig nogen arbejdsplads i dag, som ville gøre noget lignende, jeg tror det ikke. Vores løn var ikke stor. Jeg fik 4 kr i timen og selvom jeg med tiden fik lønforhøjelse, nåede jeg aldrig op på, hvad en rengøringsassistent fik i gage. Det spillede ingen rolle imod den vidunderlige stemning, der herskede imellem os alle, fra den bedste tegner til den yngste elev. Alt dette sluttede brat, da vi flyttede ind på Strøget og ligeledes da vi kom ud på Nørrebro. Det var en tid, som aldrig kom tilbage.

Igennem hele min værkstedsperiode har jeg prøvet alle former for arbejde, men et af dem forekommer mig at være særlig interessant, fordi det gav et billede af folks ønske om at variere broderiet i forhold til moden. Jeg blev bedt om at lave et kartotek over alle lagernumre, helt fra begyndelsen. Det viste sig at være betydelig sværere end jeg havde troet, for det første nummer jeg kunne finde var nr. 500. Det næste var et tusinde og et eller andet, alt imellem var gået tabt. Senere gik det lidt bedre, og efterhånden begyndte der at tegne sig et billede, som jeg fandt spændende. Håndarbejdets Fremme startede jo med et forsøg på at holde de gamle hedeboteknikker i live, i det hele taget at vise at de gamle broderiteknikker kunne bruges til inspiration for mere moderne og anvendelige ting. Mit kartotek viste

derfor tydeligt, hvad der havde mest interesse i en periode, og hvorledes det langsomt gik over til en anden teknik, som nu var blevet mode. F.eks. var det i en periode udelukkende applikation, som folk lavede. Så gik det over til alle former for på tegnede arbejder, for derefter måske at gå over til hvidsøm eller hulsøm, alt sammen styret af moden i det pågældende tidsrum.

Jeg selv blev også styret af dette fænomen. En dag blev jeg kaldt op til fru Kjær, som viste mig et billede i Vogue. En af de store modekonger havde pludselig fået den ide at lave en nederdel, sammensat af forskellige farver firkanter, og fru Kjær spurgte mig, om det ikke var muligt at lave noget lignende. Vi havde på det tidspunkt forbindelse med en tidligere elev, som var meget kreativ, frk. Thordur. Jeg skrev til hende, om hun kunne lave noget lignende. Hun lavede lynhurtigt nogle stykker, som blev solgt, næsten inden de havde stået i vinduet et kvarter. Efter kort tid kunne hun ikke følge med efterspørgslen og jeg kom ind i billedet.

Den følgende tid blev nok mit livs gennembrud indenfor broderi fordi det krævede både teknisk viden og også kreativitet fra min side. Jeg lavede min egen model nederdel, udelukkende fordi jeg hurtigt blev træt af at ændre bæltebåndet på de solgte nederdele, enten var det for lille eller også vardet for stort. Det var et kedeligt og tidsslugende arbejde. Jeg valgte derfor at lave en særlig model "slå

om" nederdel, som på få sekunder kunne ændres efter kundens ønske. Men jeg havde også den frihed det giver at lave modellen om i selve syningen. De gamle patchwork tæpper var jo altid quiltede, så hvorfor ikke prøve at benytte begge dele? Quiltingen betød jo at jeg havde håndarbejde, og med forskellige skabeloner til patchworkarbejdet kunne jeg lave forskellige mønstre, sammensætte forskellige farver til blomster, som enten kunne strøs ud over forbredden, eller der kunne dannes hele buketter eller sløjfer, alt efter som hovedet stod på mig. Det havde to formål, arbejdet blev nok større, men også morsommere, for der var ikke to ens nederdele, og jeg kunne lade min fantasi spille med både farver og stoffer og mønstret, jeg ønskede at få frem. Dertil kom, at de blev så særprægede, at ingen forsøgte at kopiere dem.

Som jeg har sagt før: alt indenfor broderi har sin tid og så ændrer moden sig. Folk laver stadigvæk patchwork i uendelige mængder, men det er helt andre ting, f.eks. tæpper, vægde-korationer, billeder og udsmykning i hjemmene, hvor moden jo også har ændret sig totalt i de senere år. Der er ingen tvivl om, at broderede hvide ting også snart kommer frem, ellers ville antikvitetsbutikkerne ikke bugne med gamle lyseduge og pudebetræk, som blev brugt, da jeg var barn.

Som jeg har fortalt, var fru Wandel et strålende menneske, men hun var også utrolig distrahit, hvilket jeg

fik at føle uhyggeligt, da hun spurgte mig, om jeg ville undervise et hold damer, der kom fra England. Sprogsmæssigt mente jeg nok, at jeg kunne klare det, så jeg sagde, at det ville jeg gerne, men i hvilket emne? Fru Wandel sagde, "Jeg tror, at det er en slags husmoderforening eller sådan noget, så lav et project med f. eks. tællesyning og så eventuelt nogle danske hulsømme". Det lød jo nemt nok, og jeg lagde sådan et kursus tilrette, mødte op på dagen og startede med at forklare de 10 ventende damer, hvad jeg havde tænkt mig. Der blev en mærkbar uro i klassen, indtil en af damerne forklarede mig, at de alle havde gået på The Royal School of Needlework, efter min mening den fineste og bedste skole, der nogensinde har været. Jeg var en besvimelse nær, men der var jo ikke andet at gøre end at forklare, at det hele måtte bero på en misforståelse og hvis de ville give mig en seddel på, hvad de hver især gerne ville undervises i, så ville vi stoppe omgående og jeg ville bruge dagen til at skaffe nye materialer, og som kompensation for den tabte dag ville jeg undervise dem en time længere de følgende dage.

Det hele endte lykkeligt, men det ændrede også min egen tilværelse. Jeg blev pludseligt opfordret til at undervise i alle former for broderi. Navnlig amerikanere var interesserede og det startede med at et hold kom til Danmark, og dernæst at jeg blev bedt om at komme til Amerika. Jeg har været der 15

Marianne Lotzbeck:
Slå-om nederdel i maksinsyet Patchwork.

gange i alle mulige stater, og hver gang har det glædet og forundret mig, at det ikke var elever på min egen alder, men unge mennesker, som absolut ikke var velhavende, men havde sparet sammen for at

kunne deltage, og de var utrolig flittige, sad og syede om natten for at få det mest mulige ud af de forskellige sting jeg havde valgt at lære dem.

Mit lange liv med broderi kan jeg slutte med bevidstheden om, at interessen for håndarbejde aldrig vil dø, den vil hele tiden ændre sig

med tid, smag og navnlig mode. En anden teknik eller et nyt formål vil træde i stedet for, og så gælder det bare om at kreative unge vil forstå, at et håndarbejde ikke behøver at være et livsværk, men en dejlig fritidsbeskæftigelse.

Marianne Lotzbeck.

BOGANMELDELSER.

DUKKEVÆRKSTEDET.

Hvordan du laver dine egne
dukke.

Af Tone Bergli Joner. Omfang 82
sider Ind.bog kr.198.00
Ashehoug Fakta's forlag.

Denne bog henvender sig til alle, der har lyst til at fremstille egne dukker. Der er tydelig gennemgang af, hvorledes man kan lave sine dukker, og det er især dejligt med de mange små tips og gode råd, der er skrevet indimellem.

Der er hånddukker, som vi kender fra Mester Jakel Teateret, hyggedukker og andre dukker bliver bygget over plastmasker, disse kender nogle måske som Schweizerdukker.

Men de dukker, jeg især synes er de dejligste, er Steinerdukkerne. Det er dukker, man skaber helt fra bunden og med ansigtsudtryk, der ikke er overmalede-kunsthæderige, nogle man selv kan lægge sin egen sidsstemning i. De har f.eks.

ikke øjenvipper-øjnbryn-fregner m.m. Men der er dukker med sjæl.

Så kommer der et udførlig afsnit, om hvorledes man kan støbe sine egne porcelænsdukker.

Bag i indholds-fortegnelsen er der henvisninger på forhandlere der underviser. Til mange af disse dukker kan man selvfølgelig købe hår-øjne-tænder-sko-babytale til indbygning i maven og meget mere.

Sidste afsnit viser, hvorledes kunstner Sissel Bjørdsdal Skilles laver sine egne cernitdukker. Hendes dukker er næsten i barnestørrelse og meget fantastiske. De fremstår så levende -jeg synes næsten, det er helt uhyggeligt. Hun må have kendt børnene eller arbejdet ud fra billeder af børn.

Så man må sige, at denne bog giver anvisninger og opskrifter på, hvorledes mange forskellige slags dukker kan laves alt efter enkelthed, fingerfærdighed, tålmodighed og pengepung.

Lisbeth Roum-Møller.

QUILTEDE TÆPPER

Af Linda Seward

Omfang 168 sider. Indb. bog.
kr. 268.00

Borgens forlag.

Oversat fra Engelsk.

Så er der kommet endnu en patchworkbog.

Bogen handler især om antikke patchworktæpper og deres historie, og man ser tæpper fra mange dele af Amerika over Frankrig og til Sverige.

Ved første øjesyn betager bogen en med de utrolig flotte og dejlige billeder. Bare disse kan man blive ved med at se på, og det er ikke kun tæpper, puder og lign, der er inspirerende, men der er mange smukke og spændende detaljer.

Der er dejligt, man får et indblik i de forskellige tæppers historie og den kulturhistorie, der ligger bag.

Bogen beskriver 12 forskellige gamle tæppers syteknik og der gøres opmærksom på til hvilket niveau tæppet hører - fra de let øvede over til de meget rutinerede.

Derudover vises der forskellige grundteknikker, udskæring af stoffer, applikation, snorequilt, m.m.

Det eneste minus, jeg synes, bogen har er, at der udenom de forskellige dele af håndtegnede patchworkmønstre er malet med klatter af akvarelfarve. Men alligevel en dejlig bog.

Lisbeth Roum-Møller

TØJ.

Af L. Rowland-Warne

Omfang 64 sider. Indb. bog. pris: kr.
188.00

Høst og Søn, 1993

Denne bog er udgivet i en serie, der hedder Høst-Viden, undertitlen lyder: En kavalkade over tøjets historie fra det første figenblad til nutidens modetøj. Bogen er layoutet i en collageagtig form, hvor billedet er det primære-teksten det sekundære.

Modens historie er vist kronologisk, men brydes af emner som hatte, tilbehør og undertøj, der bliver vist på særlige opslag, hvorved kronologien sløres betragteligt. Opslaget med badedragter midt mellem 1700-tals dragter og biedermeierkjoler, virker ihvertfald temmelig malplaceret. Bogens bedste opslag er det, der viser, hvormeget tøj der skal til for at give krinolinekjolen dens rette form.

Dragtens historie bliver nok fortalt, men i en forenklet og populær udgave. Og målgruppen? I følge forlaget henvender man sig til alle mellem 7 og 77 år, og det mener jeg er noget af en tilsnigelse. Men til de tøjinteresserede, 10-14 årige piger, kan bogen nok gå an.

Susanne Nielsen.

FORKLÆDER PÅ ARBEJDERMUSEET -

Temadag den 6. november 1993.

ARBEJDERMUSEET
Rømersgade 22, 1362 København K

Forside af katalog fra Arbejdermuseet.

Arbejdermuseet i Rømersgade oprettes i 1982 i erkendelse af, at en epoke gaar på hæld: "Arbejderen" som eksakt begreb, som præcis civilstand, i gruppe som veldefineret samfundsklasse og som politisk enhed forsvinder. Og en arbejderkultur bør registreres. En kreds af bl.a. fagforeningsfolk med Max Harvøe som katalysator formidler etableringen og museet faar til huse i " Arbejdernes Forsamlingsbygning", Rømersgade 22 (bygget til formaalet 1879) senere udvidet med nr.24. Bygningskomplekset/museet omfatter beboelseslejligheder, kontorer, en skoletjeneste, kiosk, café, restaurant, biograf og en populær Festsal. Siden starten i 1982 er museet udbygget - nu 21 fastansatte - dog det viser permanente og temporære udstillinger - bl.a. " For liv og brød - de første arbejdere", "1950'erne - en udstilling om arbejderfamilien" og særudstillingen " Læretid og Jitterbug" og "

"Kan vi være dette bekendt".

Arbejdermuseet arbejder ud fra en museums pædagogik, der ønsker at formidle information/viden via udstilling af helhed fremfor enkeltgenstande. Man benytter saaledes f.eks. en fagforeningsfane i udstillingsregi, saafremt denne kan indgaa i en relevant fortællig/historie omkring et givet emne-, medens det publikum, der er specifikt interesseret i fagforeningsfaner henvises til Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv (ABA) på Nørrebro-gade 88. I Tenens tema-dag " For-nuftig paaklædning -forklæder" deltager 22 medlemmer. Museums-inspektør Anne-Lise Walsted byder velkommen og fortæller lidt om museets baggrund, opstart og daglige arbejde- herunder det museums pædagogiske princip. Vi hører om museets indsamlingspolitik- man samler bredt og op til nutiden-, køber kun lidt (mange donationer), registrering og opbevaring. Endvidere lidt om Arbejdermuseets vilkaar herunder økonomien. Det er interessant, at LO ikke alene har støttet Arbejdermuseets stiftelse, men tillige støtter driften-saaledes, at museet i dag faar ca.1/3 af driftsmidlerne fra Landsorganisa-tionen. Man modtager ingen tilskud fra Københavns Kommune, men har glæde af Tipsmidlerne.

Anne-Lise Walsted viser derpaa et udvalg fra museets forklædesamling. Af særlig kvalitet er nogle mandeforklæder: Bryggerikuskens af

fast hvidt drejl med ægkanter i siderne - forstærkninger ved stropperne og en højtiddende midtplaceret brystlomme til evt. papirer/fakturaer. Nogle vinyl (oilskin) forklæder fra Frihavnens Pakhus 45 er reddet paa maal-stregen, idet museet erhvervede disse forklæder midt i en periode, hvor en omstrukturering af havnens organisation/arbejde er i fuld gang. Disse funktionelle forklæder fremstillet til specifikke arbejds-opgaver virker overbevisende- næsten smukke: Funktion / materiale /design /holdbarhed i enkel symbiose er idealet for brugsrigtig arbejdstøj.

Vi besøger nu Arbejdermuseets udstillinger og inviteres til at bese Tekstilsamlingens magasin paa loftet. Anne-Lise Walsted beretter her om museets pladsproblemer, tekniske facts omkring opbevaring /bevaring af tekstiler - mellem syrefrit papir i flade brede papkasser - og besvarer beredvilligt vores mangeartede spørgsmål.

Temadagen slutte med kaffe-bord (uden RICHS) og museets berømte kiksekage. Museums-inspektøren deltager i en diskussion om forklæder - hvor mange lagde vi mærke til i udstillingerne? - og vi kommer ind paa problemer vedr. indsamling af materiale omkring en arbejderkultur, hvis befolkning dels maatte nøjes med samfundets ringeste og mindst holdbare materialer og dels maatte anvende/bruge f.eks. beklædning til opslidningspunktet. Derfor er der bevaret saa faa eksemplarer af almindeligt arbejdstøj og hverdagstøj. Et ikke særligt DEJLIGT forklæde - i luset "

abstrakt-mønstret sjasket bomuld med smalle skraabaand - bliver prist af Anne-Lise Walsted, der ligeledes betegner een enkelt intakt arbejderlejlighed fra 1915 - som er doneret museet- som værende mere værdifuld end selve Kronjuvelerne paa Rosenborg.

Debatten tangerer begrebet kunst i arbejderkulturel sammen-hæng - naivism, genre-maleri, sta-linistisk kunst o.s.v. Dagen giver næring til mange tanker omkring kulturens væren/væsen - dens opgang / nedgang og maaske især ordenes værdiladning. En interes-sant dag.

Anne Abildtrup.

ANNONCE

T-Shirts

med dit motiv i 4 farver
Pris incl.

T-shirt • tryk • påsætning

75,00

m. max. A4 motiv

85,00

m. max A3 motiv

Vi giver et godt tilbud
ved større bestillinger.

KØGE KØPI CENTER

MINDEORD.

BIRTHE KARIN FISCHER

skal mindes i vores kreds. For et år siden så vi hen til besøg i hendes spændende værksted. Men sygdom kom i vejen, og i november gik Birthe væk - stiltørdigt, men med den uforknyttede viljestyrke, der prægede hele hendes virke. Arbejdet ved væven omfattede i begyndelsen især stoffer til folke-dragt, en årrække med inspirerende undervisning for blinde og i de senere år møbelstof og dejlige billedtæpper. Til det sidste var Birthe optaget af sine studier angående tekstilhistorien, som kom til udtryk både i bøger og i artikler, her i bladet så sent som i sommer. Ivrigt gik Birthe op i al arbejdet i vores forening og kom med gode idéer om bladet, både i indhold og form. Det var en inspiration, vi vil komme til at savne.

Hanne Frøsig Dalgaard.

HENNY HARALD HANSEN

har som en af vore første uddannede etnografer, som kvinde og som formidler af sin banebrydende forskning indenfor dragt-historien haft afgørende betydning for den almindelige interesse og viden, vi oplever i dag på dette område. Gennem sine foredrag og bøger er Henny så kendt, at mange data ikke kan være nødvendige på dette sted.

I oktober nåede Henny afslutningen på sit lange liv, som for alle i hendes omgivelser bragte rigdom på gode minder.

For TENEN bør dette fastholdes ved en oversigt over den omfattende produktion af bøger og artikler, som vi stadig kan hente inspiration fra.

Ved 80-årsdagen den 18. april 1980 fik Henny sit festskrift på engelsk, *Essays, i Folk, Dansk Etnografisk Tidsskrift*, vol 21-22, København 1979/80, hvori Lise Rishøj Pedersen har skildret Hennys løbebane side 6-10. Mens Annie Hagen Eriksen har udarbejdet Selected Bibliography side 11-15. af denne meget omfangsrige produktion er det vanskeligt at fremhæve enkelte værker, men set fra vort danske synspunkt er det

værd at bemærke Klædedragtens Kavalkade, Poli-tikens populære håndbøger 63, København 1954, samme oversat til talrige sprog og i gentagne udgaver. En artikel, som dog næppe er tilstrækkelig kendt er Kampen mod moden, Kvinde- emancipation og reform-dragt, der blev bragt som kronik i Berlingske Tidende den 12 .oktober 1961. Politikens Dragtleksikon, Københav 1978 vil også fortsat være vores faste ledsager.

De ikke-europæiske dragter er blevet udforsket og beskrevet originalt i Alverdens klædedragter i farver, En dragtgeografi, København 1976, det hørte for Henny også med til etnografien at forstå danske dragter, nutidens og fortidens, og det er derfor væsentligt at bemærke debatartiklerne Egtvedpigens dragt, i Aarbøger fra Nordisk Oldkyndighed og Historie, København 1949, side 215-230 og igen 1952, side 235-243.

Også efter 1980 fortsatte Henny's trang og evne til at publicere og ikke mindst tage del i debat.

Det gælder muslimske kvinders dragt, ikke blot i deres hjemlande, men også i Danmark. Dette er kommet til udtryk i radiosamtalerne med Birgitte Rahbek, der blev optaget omkring fødselsdagen i 1985, da Henny var blevet hædret med Forfatterforeningens pris og havde fået den højeste anerkendelse fra Københavns Universitet med udnævnelsen til dr.scient pol. I 1991 bragte DR-TV interview

ved Else Lindegaard: En dejlig dame på 91, med vægt på Hennys stærke holdning til det at blive gammel uden at blive trist.

Erindringsværket af Birgitte Rahbek, Henny Harald Hansen, København 1992 er udsprunget af radiosamtalerne i 1985 og må være vort sammenfattende indgang på tryk for at fastholde indtrykket af dette enestående menneske.

Hanne Frøsig Dalgaard.

EFTERLYSNING.

I forbindelse med vor fremstilling af kniplepinde, kopi af sønderjyske kniplepinde, har vi undersøgt alt hvad vi har kunnet fremskaffe af historie om disse. Een ting vi ikke kan finde noget om, er navne på nogle af pindene. En enkelt har sagt, at de kunne have et lokalnavn, men vedkommende kunne ikke huske hvor det kom fra. Skulle der i medlemskredsen være en, der ved noget om sådanne navne, er vi meget interesserede i at høre herom.

Venlig hilsen

Rigmor & Bent
Møllevej 14, Igelsø
4300 Holbæk

GENERALFORSAMLING.

lørdag den 5.marts 1994 kl.13-17

**på Museet på Sønderskov
Sønderskovgårdsvej 1, 6650 Brørup**

Dagsorden i henhold til vedtægterne.

Forslag, der ønskes behandlet på generalforsamlingen, skal ifølge vedtægterne punkt 6 være bestyrelsen i hænde senest 14 dage forinden: d.v.s. den 19. februar. Det gælder såvel til **dagsordenens punkt 5**: forslag, der har betydning for budget, såsom til punkt 10: øvrige indkomne forslag.

Punkt 8: Valg til bestyrelsen for 2 år: efter tur er Hanne Frøsig Dalgaard, Karin Hoffritz, Lisbeth Roum-Møller og Annet Laursen Skjelsager på Valg.

Punkt 12: Kulturelt tekstilt indslag:

**Museumsinspektør
Svend Åge Knudsen
og
museumsinspektør
Mette Havsteen-Mikkelsen**

vil gennemgå Sønderskov Slot: Herregården er opført i første del af 1600-årene, og bygningen er nyrestaureret og indrettet til museum med Svend Åge Knudsen som leder.

Som en ny del af museet er der en tekstilsamling under opbygning. Åbningen vil først finde sted til sommersæsonen, men for **TENEN**

arrangeres specielpræsentation. Mette Havsteen-Mikkelsen har gjort undersøgelser om Jenny la Cour og Johanne Siegumfeldts arbejde i Askov med væveundervisningen og vil give os del i dette pionérprojekt.

Tilmelding sker ved indbetaling senest den 19. februar til **TENEN** på giro 1 43 01 30
c/o Annet Laursen Skjelsager
Dorthesvej 2, 3520 Farum.

Pris:

Deltagelse i generalforsamlingen, med kaffe, er gratis.

Men:

Rundvisning, der sker i samarbejde med Folkeuniversitetet, samt entré koster Kr. 40.-

Der findes cafeteria, hvor der kan købes mad og drikke, hvis man ønsker det.

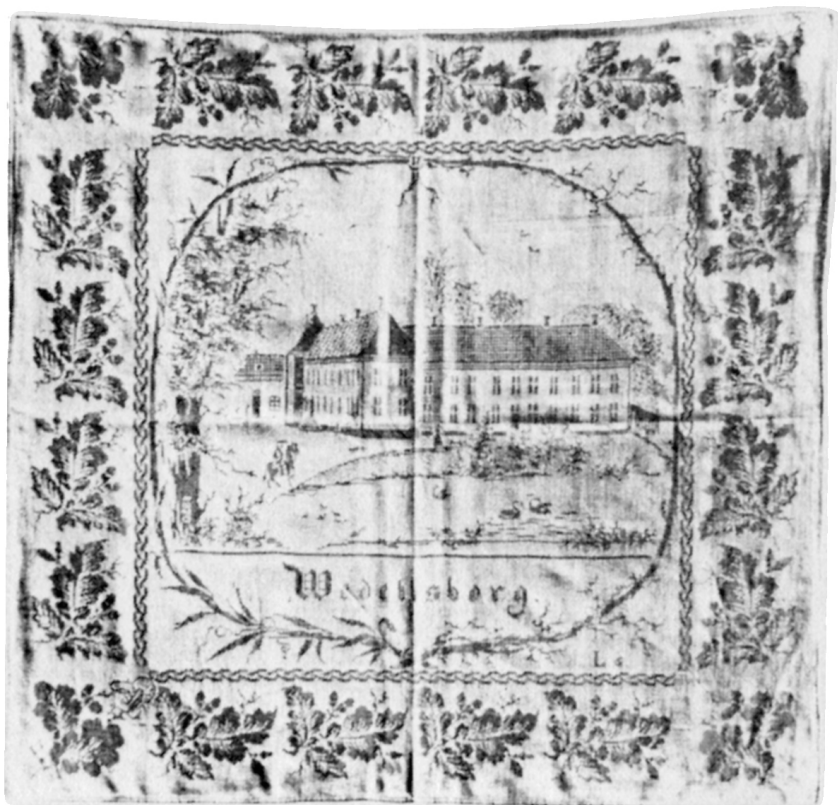
Hvordan vi mødes?

Hvis du er interesseret i fællesrejse med tog eller i at slutte dig til fælles transport fra toget til Museet på Sønderskov, bedes du give besked sammen med tilmeldingen. Så skal vi meddele endeligt mødetidspunkt.

Afgang fra København H vil ske med Intercity-forbindelse kl.7.55

Ankomst til København H vil kunne finde sted med Intercity-forbindelse kl. 21.48.

LARS CLAUSEN.

Wedellsborg- serviert 1870. Sign . LS.
Tilhører hr.Jens Clausen København.
Foto: Wermund Bendtsen

Da Lars Clausen i 1868 blev ansat som væver for grevskabet på det fynske gods Wedellsborg, var hans livsbane lagt i faste rammer. Ud af en gammel væverslægt havde der aldrig været tvivl om, hvilken vej han skulle gå. Den gang var det mere regelen end undtagelsen, at sønner fulgte i fædres spor, så for Lars Clausen var det en helt

naturlig ting, at han allerede fra barns ben af blev oplært i væverfaget. Lykkeligt at det så også viste sig, at han havde både evner og interesse for faget.

Efter en alsidig uddannelse fik præstens frue i Husby kendskab til hans kunnen, og da grevinde Wedell netop stod og manglede en væver, anbefalede hun varmt Lars

Clausen over for hende.

Her fik han så sit virke de næste 25 år. Forinden havde han allerede lavet sine kendte billedvævninger af Istedløven, inspireret af hans egen deltagelse i krigen 1864, samt hans bibelske motiver af Syndefaldet og af Jesus i Gethsemane. Disse sidste blev mangfoldiggjort og har i generationer siden haft plads i mange hjem rundt om på egnen.

Måske var det disse værker han havde med i sin kurv, da han søgte stillingen og blev antaget som væver på Wedellsborg. Værkerne er i dag tilgængelige for offentligheden på Møntergaarden i Odense og på Willemosegaarden i Assens.

Op igennem 1870'erne vævede han flere finere ting til herskabets dækketøj bl.a. duge med motiver af Wedellsborg og Fredensborg slotte. Disse arbejder krævede al hans tid og hele hans koncentration. Alene en dug med motiv kaldet "Grevens Støtte" tog ham fulde tre måneder at fuldføre. Men så var det også arbejder, der i dag betragtes som førende indenfor datidens fynske kunsthåndværk.

Vel var lønnen ikke stor, men han havde frit ophold i væverboligen, der lå lige udenfor indkørslen til parken, der hvor der senere er rejst en mindesten for Lars Clausen. Her boede han til huset af forskellige årsager blev nedbrudt, hvorefter han så tilbragte de sidste syv år af sit liv i Emtekær i et lille arbejderhus tilhørende godset.

Ind imellem de finere arbejder beskæftigede han sig med almindelig damaskvævning. Det var rent

rutinearbejde, der ikke krævede så meget af sin mand, og han fik tid til at besøge sine kolleger i omegnen. Han kom mere og mere hos væveren i Sdr.Aaby, hvor han havde mødt datteren Trine, og i 1871 giftede de sig med hinanden.

Alt tegnede lyst og lykkeligt, og der var så meget arbejde at udføre, at han fik råd til at holde svende. Flere blev i disse år oplært hos ham, og med den nyopfundne metode jacquardvævning så disse sig senere i stand til at kopiere hans værker, så disse på denne måde fik endnu større udbredelse.

Men så blev han ramt af sygdom. Han fik lungekræft i brystet. Smerterne kunne være så slemme, at han måtte klage højlydt, men så snart de var ovre, tog han igen glad fat på sit arbejde. Når han i længere tid var uarbejdsdygtig, måtte Trine tage sig ekstra arbejde på for at holde nøden fra døren. Da der engang skulle udføres et større byggearbejde på godset, fik en håndværker i deres bekendtskabskreds kost og logi hos dem. Han trak flere med sig, og skønt Lars Clausen syntes arbejdet var overvældende for hans kone, havde hun snart otte mand i kost. Lars Clausen indså hurtigt, at skønt det var godt, det bragte nyt liv i huset, så kunne det dog blive en fare for hjemmets ellers gode tone. Han var dog mand for at våge over denne. Uskyldigt tidsfordriv havde han intet imod, men drikkeri og kortspil om penge tillod han ikke. Af hensyn til børnene måtte hjemmets luft holdes ren.

Lars Clausens arbejde med

væven var meget alsidigt. Snart vævede han vadmæl. Til konfirmander på grevskabet leverede han hvert år 100 alen. Snart vævede han linned og snart damask. Ved simple ting som sækkelærred gik tankerne på flugt. Så sang han, eller han nynnede en melodi og formede i vers, hvad der rørte sig i hans sind. Det blev straks skrevet ned på et stykke papir, der lå ved siden af væven. Havde han skrevet noget, der rigtig tilfredsstillede ham, måtte han ind og læse det op for Trine, som forstod ham, og de kunne le og græde sammen over hans indfald. "Det var en god sæk", sagde han, da han engang havde brugt tiden til at skrive et digt istedet for at passe vævningen.

Vi har i dag kendskab til ialt 147 viser og sange fra hans hånd. Det må nok indrømmes, at de ikke alle har den store litterære værdi, men ved at nærlæse disse, kan man få et udmærket indtryk af personen Lars Clausen, og af den tid han levede i. Og som kunstner behøver man jo kun at begå et enkelt mesterværk for at blive husket af eftertiden. Hvem ville i dag kende Jacob Gade, hvis det ikke havde været for hans Tango Jalousi? Og Lars Clausens seks digte på Vestfynsk mål er rene mesterværker, som vil blive stående i tiden frem over. Man kan i hans digte tydeligt fornemme hans sociale sindelag. Hans foragt for de verdslige glæder og den påtagne falske finhed. 25 år efter hans død gav en ven følgende smukke beskrivelse af ham: Lars Clausen

var et smukt og glædeligt eksempel på hvilket rigt ånds og hjerteliv, der kan findes hos jævne almuesfolk. Han hørte til dem, der gerne vil vær med til at hæve sine standsfæller og vise dem, at der er andre og større værdier i tilværelsen end mad og penge. Han søgte at give andre syn for åndens og skønhedens lyse verden. Han var en sjælden elskelig personlighed, en dyb stille natur, men med et lyst og varmt syn på livet.

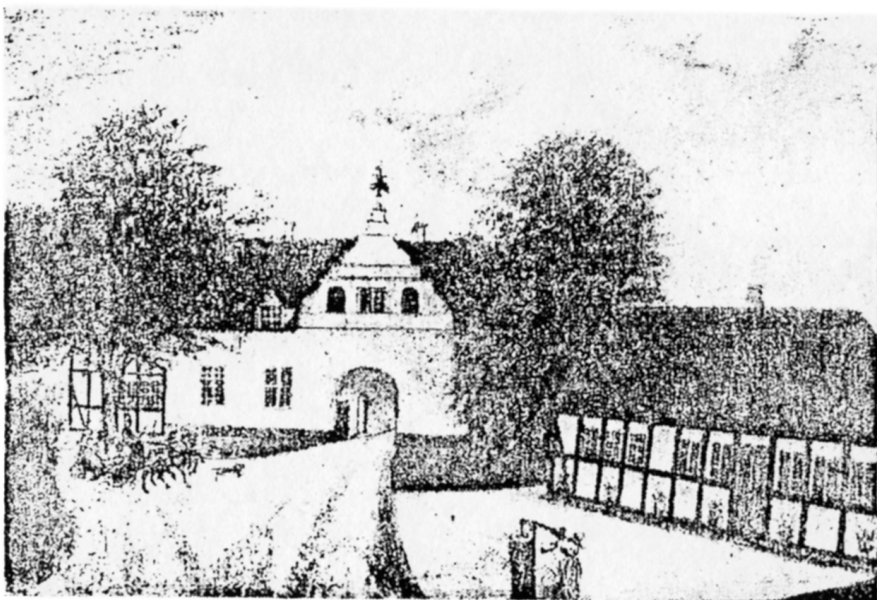
Trods megen sygdom og modgang i sine seneste år nåede Lars Clausen at blive anerkendt i levende live. Flere af hans digte blev trykt i Middelfart Avis, og enkelte af dialektdigtene udkom som skillingsviser.

Han blev overlevet af sin kone Trine i hele 44 år. Hun døde først i 1937 og nåede således at opleve nye tider og den udvikling, som vi tydeligt kan mærke på Lars Clausens digte, at han selv var så inderlig imod.

Samtidig faldt den gamle håndværkertradition væk, og først i de senere år er der enkelte, der igen har genoptaget denne.

Men er det ikke tankevækkende, at igennem mere end 1000 år var den hvide dug enerådende ved borddækning, som symbol på renhed og måltidets hellighed. Først her op i det 20ende århundrede er der kommet farver på bordets tekstiler, samtidig med at opfattelsen af måltidet som Guds gave er gået tabt.

På Lars Clausens tid var det at være væver udpræget og udelukkende et mandefag. I dag, hvor

Indkørslen til Weddelsborg og Væverhuset.
Tegnet af Lars Clausen

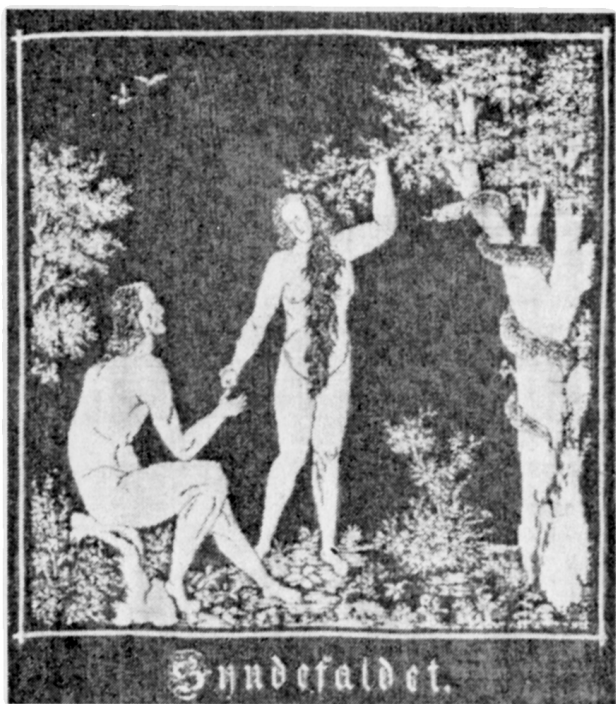
det hele er mere hobby og kunstorienteret, er det nærmest det omvendte, det er tilfældet, jævnfør Tenens medlemsliste,

Men glæden ved arbejdet, som skaber tilfredsstillelse og ro i sindet, er den samme i dag som den gang. Og om livet er langt eller kort, er det dog evnen til at finde den daglige livskvalitet, der er afgørende. Dette magtede Lars Clausen, således at han, da han mærkede døden nærmede sig, i sit sidste digt kunne skrive:

Farvel, min gamle Væv, Farvell
nu kommer Afskedsstunden.
Vi var som Legeme og Sjæl
så inderligt forbunden.
Og det gør ondt at skilles brat
men her er intet Vilkaar sat
-Farvel, min Væv, for sidste
Gang,
dig vier jeg min sidste sang.

Poul Kej.

Kilder: Damask og Drejl
Aarbog for historisk samfund
Erik Spur 1944.

"Syndefaldet" 1867. Privateje på Glamsbjerg-egnen.
Foto: Niels Elswing

BESTYRELSE:**FORMAND:**

Hanne Frøsig Dalgaard	Bredebovej 33.6.tv.	2800 Lyngby	42 88 32 67
-----------------------	---------------------	-------------	-------------

KASSERER:

Anner Laursen Skjelsager	Dorthesvej 2	3520 Farum	42 95 05 55
--------------------------	--------------	------------	-------------

SEKRETÆR:

Susanne Nielsen	Elverodvej 49	5462 Morud	65 96 50 26
-----------------	---------------	------------	-------------

Lisbeth Roum-Møller	Jagtvej 121.2.tv.	2200 Kbh.N.	31 85 47 82
Karin Hoffritz	Tessebøllevej 44	4681 Herfølge	56 27 68 42
Jytte Harboesgaard	Frederiksberg Alle 78	1820 Frb.C.	31 21 14 81
Inger Jørgensen	Sct. Annagade 10	5400 Bogense	

SUPPLEANTER:

Birgitta Schønning	Skodsborg Parken 24	2942 Skodsborg
Karin Lausten	Furesølund 7	2830 Virum

REVISOR:

Rikke Rasmussen	Holmevej 26. Tulstrup	3400 Hillerød
-----------------	-----------------------	---------------

REDAKTION:

Lisbeth Roum-Møller og Karin Hoffritz.

NÆSTE BLAD FORVENTES AT UDKOMME MEDIO APRIL 1994

BLIV MEDLEM AF TENEN, Dansk Tekstilhistorisk Forening.

Kontingent for 1993/94: kr. 100.-

Medlemsbladet udkommer 4 gange årligt.

Henvendelse: Dansk Tekstilhistorisk Forening
 Annet Laursen Skjelsager, Dorthesvej 2. 3520 Farum.
GIRO NR: 1 43 01 30

ISSN.NR: 0606-9526

FLYTNING.

Ved flytning bedes du meddele dette til postvæsenet.

Husk at meddele at du abonnerer på **TENEN** blad nr. 03200.